

ת"פ 18841/01/15 - פרקליטות מחוז חיפה - פלילי נגד דיאב עבד אל רחים

בית משפט השלום בקריות
ת"פ 18841-01-15 פרקליטות מחוז חיפה - פלילי נ'
עבד אל רחים

בפני כבוד השופט יוסי טורס
בעניין: פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

המאשימה

נגד
דיאב עבד אל רחים

הנאשם

גזר דין

כתב האישום וההליכים

1. הנאשם הורשע על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן, בעבירה של תקיפת חסר ישע, לפי סעיף 368ב(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977. הודאת הנאשם באה במסגרת הסדר טיעון שלא כלל הסכמה עונשית.
2. בהתאם לעובדות כתב האישום המתוקן, עבד הנאשם כמדריך במעון לאנשים עם צרכים מיוחדים. המתלונן - המאובחן כאדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית בינונית - חסה אותה עת במעון זה (למשמעות הביטוי, ראה חוק לתיקון המונח מפגר (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017). כתב האישום מתאר אירוע במסגרתו תקף הנאשם את המתלונן בכך שהכה אותו בגבו, גרר אותו במדרגות וכן היכה בו מכות אגרוף לפניו ובטנו. אחת המדריכות במקום הבחינה בנעשה ושאלה את הנאשם למעשיו, או אז, תפס הנאשם בחולצתו של המתלונן וניער אותו לכיוון הקיר. כתוצאה ממעשים אלו נגרמו למתלונן חבלות של ממש - אודם בצוואר ובגב.

תסקיר שירות המבחן

3. לבקשת הנאשם הוריתי על קבלת תסקיר. שירות המבחן סקר את תולדות חייו של הנאשם, המקומות בהם עבד בעבר, יחסיו עם זוגתו ועם בני משפחתו. בהתייחס לעבירה בה הורשע, צוין כי הנאשם מקבל אחריות לביצועה, מבין את חומרת מעשיו ואף מביע בושה וחרטה. עם זאת, התרשם שירות המבחן מצמצום חומרת האלימות, שכן הנאשם טען בפני קצינת המבחן כי ביצע את העבירות על מנת "לגייס" את המתלונן לביצוע המטלות הנדרשות. אציין בעניין

זה כי לאחר קבלת התסקיר ביקשתי לוודא שהנאשם אינו חוזר מהודאתו, והוא אכן אישר כי ביצע את כל המעשים שתוארו בכתב האישום.

4. בפרק המסקנות ציינה קצינת המבחן כי הנאשם מנהל אורח חיים נורמטיבי ותקין, אך הוא מתקשה להתמודד עם קונפליקטים וקשיים בחייו, דבר המתבטא בהתפרצויות אלימות. הנאשם הביע רצון להשתלב בטיפול ולכן המליץ שירות המבחן להעדיף במקרה זה את האפיק השיקומי ולהטיל עליו צו מבחן לצד מאסר בעבודות שירות.

טיעוני הצדדים לעונש

5. ב"כ המאשימה הדגישה את חומרת המעשים, וראתה חומרה מיוחדת בכך שהם בוצעו על ידי מי שאמור היה לטפל במתלונן חסר הישע. נטען כי במעשיו פגע הנאשם בגופו ובכבודו של המתלונן. צוין כי עת מדובר בחסר ישע על החברה לדאוג לביטחונו וכי הנאשם, עת פגע במתלונן בין כותלי המעון, "יצר את ההיפך". לפיכך, סברה המאשימה כי מתחם העונש ההולם נע בין 10 חודשי מאסר בפועל ל-20 חודשי מאסר בפועל. ביחס לעונש הראוי שיש להטיל על הנאשם, הפנתה המאשימה לעברו הפלילי של הנאשם (אשר התיישן) ולתסקיר וביקשה להטיל עליו עונש בגדרי המתחם.

6. ב"כ הנאשם ציין כי הנאשם קיבל אחריות למעשיו, הבין את חומרתם והוא מצר על כך מאוד. נטען כי מעשיו של הנאשם היו בגדר מעידה חד פעמית בשל עומס רגשי שחווה בעקבות מות אביו וגירושיו, והוא אף מבקש להתנצל ולפצות את המתלונן ומשפחתו. עוד צוין כי הנאשם חסך בהודאתו את עדותו של המתלונן ויש לזקוף זאת לזכותו בשל מצבו של המתלונן. הסנגור ציין כי אין מדובר באלימות במדרג גבוה וכי החבלות שנגרמו למתלונן היו אודם בלבד שחלף לאחר זמן קצר. לפיכך הוצע מתחם עונש הנע בין מאסר מותנה ועד מאסר בדרך של עבודות שירות. ביחס לעונש הראוי שיש להטיל על הנאשם הפנה הסנגור לנסיבותיו האישיות, הכוללות ניהול אורח חיים נורמטיבי ועבר פלילי שהתיישן, כמו גם לחלוף זמן ולתסקיר החיובי. לאור כך, ביקש הסנגור לאמץ את המלצת שירות המבחן ולהטיל על הנאשם ענישה שיקומית בדמות עבודות שירות.

7. הנאשם בדברו האחרון הצר על מעשיו.

דין והכרעה

8. כידוע, מאז תיקון 113 לחוק העונשין גזר הדין ניתן במסגרת הליך תלת שלבי. בשלב הראשון יש לקבוע אם כתב האישום מתאר אירוע אחד או מספר אירועים. לאחר מכן יש לקבוע את מתחם הענישה ההולם את האירוע ובסופו של תהליך, יש להחליט אם נכון לחרוג מהמתחם שנקבע, שאחרת יגזר העונש בגדרי המתחם. ברי כי ענייננו באירוע אחד והצדדים אכן לא טענו אחרת.

9. **הערכים המוגנים בבסיס העבירה** במקרה זה ברורים - שלום גופו וכבודו של המתלונן, כמו גם זכותו לחוש בטוח ומוגן במצבו הפגיע.

10. **מידת הפגיעה בערכים המוגנים:** המעשים בהם הורשע הנאשם מכוערים במיוחד. הם מבטאים מידה ממשית של פגיעה באמון ובצו המוסרי בדבר הימנעות מפגיעה בחלש ובמי שאינו יכול להגן על עצמו.

11. **נסיבות ביצוע העבירה:** גם אם אין מדובר במעשה מתוכנן, אלא ספונטאני, אין בכך להביא לפיחות בחומרתו. החומרה מתבטאת במקרה זה בסתמיות המעשה (ולא שקיימת סיבה "מוצדקת" לפגיעה בחסר ישע) והכוונה היא שמדובר באלימות לשמה, בבחינת בריונות וכוחניות גרידא. הבדלי הכוחות ברורים - הנאשם הוא איש צעיר שכוחו במותניו והמתלונן הוא חסר ישע הסובל ממוגבלות שכלית התפתחותית ברמה בינונית. הנאשם היה מופקד על שלומו ובטחונו של המתלונן ותחת לעשות כן, פגע בו באופן קשה. ודוק: נתתי דעתי לכך שנמחקה העבירה בה הייתה כלולה נסיבה בדבר היות הנאשם "אחראי" על המתלונן (סעיף 368ב(א) סיפא לחוק העונשין), ואולם בכתב האישום צוין שהנאשם היה מדריך במעון והמתלונן התגורר שם, ומכאן שזו נסיבה מחמירה לעניין המתחם גם אם אין בה לבסס אישום נפרד וחמור יותר. ביחס לנזק שנגרם למתלונן, אציין כי אין מדובר רק בחבלה הפיזית, אלא גם באימה שאחזה בו ובחוסר האונים שחש בוודאי, בשל מצבו. כמו כן אין לשכוח את הפגיעה שגורמים מעשים מסוג זה, לבני משפחתם של החוסים. בני המשפחה שאינם מסוגלים לטפל בקרוביהם המוגבלים, מצפים כי אנשי הרפואה והסיעוד ינהגו בהם ברוך וברחמים, ובוודאי שלא באלימות קשה.

12. **מדיניות הענישה:** בתי המשפט חזרו והדגישו את החומרה העומדת בבסיסה של עבירת תקיפת חסר ישע ואת הצורך בהטלת עונשים מחמירים בשל כך. ראו:

"... בית המשפט לא יגלה הבנה כלפי מי שבחר להוציא חמתו ותסכולו דווקא על חסר הישע העומד מחוסר אונים למולו. חסרי ישע ככלל, והקשישים בהם בפרט, תלויים בחסדיהם של המטפלים בהם. פערי הכוחות בינם לבין האחראים עליהם גדולים ופעמים רבות יתקשו הם בהגשת תלונה או בדיווח על המעשים הנעשים בהם. נוכח חומרתם של המעשים והקלות שבהסתרתם, מתעצמים בעניינה של עבירת ההתעללות בחסר ישע על ידי אחראי, שיקולי הענישה מסוג הגמול וההרתעה. אלו, באים לידי ביטוי גם בעונש תשע שנות המאסר שנקבעו בצידה." (ע"פ 8301/10 חיימוב נ' מדינת ישראל (31.3.11)).

וכן ראו ע"פ 1836/12 נריינה נ' מדינת ישראל (1.6.12):

"חברה נבחנת בדרך שהיא מטפלת בחסרי הישע שבקרבה ... מעשי תקיפה ואלימות של מטפלים כלפי מטופלים ככלל קשים לגילוי, בשל העדר יכולת פיזית או נפשית של קורבנות העבירה להתלונן על הנעשה בהם בחדרי חדרים. כאשר מגיעים מקרים שכאלה ראוי שיזכו, אם כן, למענה שיפוטי הולם לפיו לא ניתן להשלים עם מעשי אלימות, השפלה וניצול של קשישים אלו בידי מטפליהם. חשוב שבתי המשפט יעבירו מסר ברור, נחרץ וחד משמעי שיש בו התוויה של נורמות התנהגות ראויות והצבת הגדר שמעבר לה אותן התנהגויות הן פסולות ואסורות."

עמוד 3

לצורך בחינת מדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ניתן להפנות לפסקי הדין הבאים:

- רע"פ 6590/16 **ידאן נ' מדינת ישראל** (7.9.16), בו הוטלו על מטפל במעון לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, 10 חודשי מאסר בגין שני אירועים בהם תקף מטופל והפסיק רק כאשר התערב מטפל אחר (עבירה אחת לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק העונשין וכן לפי סעיף 379 לחוק). במקרה זה הועדפו שיקולי הלימה על פני שיקולי שיקום.

- ע"פ 2444/15 **עומר נ' מדינת ישראל** (2.8.15), בו הוטלו על אח בבית חולים סיעודי 12 חודשי מאסר בגין תקיפת מטופלת - קשישה כבת 83 מונשמת ומחוסרת הכרה - אשר התבטאה בביצוע פעולות טיפול בצורה אגרסיבית ותוקפנית העולה כדי תקיפה (עבירה לפי סעיף 382(ב)(2) לחוק העונשין). במקרה זה ביצע הנאשם למתלוננת בדיקת לחץ דם באופן אגרסיבי; ניקה הפרשות מצינור ההנשמה תוך גרימת כאבים; תלש תחבושות מגופה בצורה מכאיבה; סובב אותה באופן אגרסיבי כשהיא נאנקת מכאבים; וכן היכה אותה בראשה. בית המשפט המחוזי קבע מתחם הנע בין 8-30 חודשי מאסר והעדיף את עקרון ההלימה על פני שיקולי שיקום. הערעור נדחה.

- ע"פ (ב"ש) 5297/08 **שוורץ נ' מדינת ישראל** (11.2.09), בו הוטלו על מטפל 7 חודשי מאסר בשל כך שתקף חוסה הסובל ממוגבלות שכלית התפתחותית, באמצעות אגרופים ובעיטות (עבירה לפי סעיף 368ב(א) רישא לחוק העונשין). במקרה זה הנאשם הפסיק את מעשיו בשל התערבות עובדת במקום.

- ע"פ 7296-09-09 **אנטוניו נ' מדינת ישראל** (24.12.09), בו נדחה ערעורו של מטפל על חומרת עונשו- 10 חודשי מאסר- בגין הרשעתו בתקיפת חסר ישע בו טיפל. בית המשפט המחוזי דחה כאמור את ערעורו תוך שציין שמדובר בעונש מקל.

13. לאור כל זאת, אני בדעה כי מתחם הענישה ההולם את העבירה מושא ענייננו, נע בין 8 חודשי מאסר בפועל ועד 24 חודשי מאסר בפועל.

קביעת עונשו של הנאשם

14. אקדים ואומר כי אינני סבור שיש מקום במקרה זה להעדיף את שיקולי השיקום על פני שיקולי הענישה האחרים ובהם הלימה והתרעה. אכן, הנאשם הוא צעיר שעברו קל (עבירה אחת שהתיישנה) ושירות המבחן המליץ על העמדתו במבחן. ואולם דעתי היא שבמקרה זה הבכורה חייבת להינתן לשיקולי הלימה וההרתעה וזאת מבלי להתעלם מנתוניו האישיים של הנאשם. אלו יובאו בחשבון לצורך שיעור העונש, אך אין בהם להביא להימנעות מעונש מאסר.

15. לא התעלמתי מהמלצות שירות המבחן, אך בסופו של יום סברתי כי שיקולי השיקום חייבים להידחות במקרה זה מפני חומרתו של המעשה והצורך בעונש שיהלום את המעשה. הנאשם נשכר, בין היתר, על מנת לטפל במתלונן - חסר ישע הסובל ממגבלות שכלית התפתחותית בדרגה בינונית. תחת זאת הוא בחר לתקוף אותו בצורה ברוטאלית וקשה, באגרופים ומכות. מדובר במעשה מכוער שהופנה כלפי אדם חלש וחסר הגנה, וכל זאת דווקא על ידי מי שהופקד על הטיפול בו. כפי שצוין לא אחת "בית המשפט איננו כבול להמלצותיו של שירות המבחן... ובכל הנוגע לאינטרס השיקומי, הרי שמדובר מדובר בשיקול נוסף, אחד מיני רבים, אותו על בית המשפט לשקול, לצד יתר שיקולי הענישה" (רע"פ 8699/15 **אחמד אבוהאני נ' מדינת ישראל** (17.12.15); וראו גם ע"פ 5376/15 **ניסים ביטון נ' מדינת ישראל** (11.2.16)). אציין גם כי ספק בעיני אם הנאשם הפנים כלל את חומרת מעשיו ואם אין מדובר בחרטה מהשפה אל החוץ הבאה משיקולי תועלת בלבד. בפני קצינת המבחן בחר הנאשם - הגם שהודה בבית המשפט - לתרץ את מעשיו בצורך טיפולי. בדיון שלאחר מכן - לבקשתי - חזר על הודאתו ולא טען עוד "לצורך טיפולי", אך ניתן היה להתרשם מחוסר הפנמה של חומרת המעשה באופן בו הובאו הדברים.

16. בכל מקרה, הגם ששירות המבחן סבר שראוי לשלב את הנאשם בהליך טיפולי, טרם הוחל בכל הליך ומדובר אפוא במסקנה ראשונית שאינה מבטאת שינוי מעשי כלשהו. אין די במקרה זה במסקנה ראשונית זו שכן "כבר נפסק כי ככל שהעבירות בהן הורשע נאשם הן חמורות יותר, כך גובר הנטל להראות סיכויי שיקום מובהקים יותר" (רע"פ 9201/15 **רועי פאר נ' מדינת ישראל** (26.1.16)). חומרת המעשה וכיעורו, בצד העובדה שאין מדובר בהליך טיפולי מתקדם ומוצלח - אשר עונש מאסר יביא לקטיעתו - מצדיקים נקיטה בענישה ההולמת את המעשה (למשקלו של הליך שיקומי מתקדם ומוצלח, אל מול מסקנה ראשונית בלבד, ראה למשל עפ"ג 48707-08-15 **מדינת ישראל נ' חגי מרדכי כליפה** (19.11.15)). עם זאת, בקביעת העונש בגדרי המתחם, אביא בחשבון את המלצת שירות המבחן והתייחסותו לעבירה, באופן שיביא בהקלה בעונשו של הנאשם.

17. עוד אביא בחשבון את הודאתו של הנאשם אשר מנעה את הצורך בעדות המתלונן; את עברו הקל יחסית; ואת הפגיעה שתיגרם לו ולמשפחתו בשל כליאתו. אין ספק בעיני כי עונש מאסר עבור הנאשם הוא עונש קשה, ואולם כפי שצוין לעיל, כל עונש אחר שאינו כולל מאסר, לא יהלום נכונה את חומרת המעשה ונסיבות העניין הכוללות. בית המשפט אינו יכול לעמוד מנגד אל מול מעשים כה קשים ומכוערים שיש בהם רוע ואטימות כלפי החלש, אשר אינו יכול להגן על עצמו. על מעשים אלו יש להגיב באופן תקיף וברור. גופו של החלש אינו הפקר ועל בית המשפט לומר בקול רם וברור כי מי אשר יפגע בחלשים ובחסרי ההגנה, יענש בחומרה.

18. סיכומי של דבר, לאחר שבחנתי את מכלול השיקולים, הן לקולה והן לחומרה, אני מטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 10 חודשי מאסר בפועל.

ב. מאסר על תנאי לתקופה של 5 חודשים והתנאי הוא שהנאשם לא יעבור במשך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר, כל עבירת אלימות פיזית כלפי גופו של

עמוד 5

אדם.

ג. פיצוי למתלונן, ע"ת 2, ע"ס 8,000 ₪. הפיצוי ישולם במזכירות בית המשפט בתוך 30 יום. המאשימה תמסור למזכירות בתוך 14 יום את פרטי חשבון הבנק, אליו יש להעביר את הפיצוי.

זכות ערעור בתוך 45 יום

ניתן היום, ב' שבט תשע"ז, 29 ינואר 2017, במעמד הצדדים וב"כ כוחם.